

Nr 150.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1919 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande av den kvinnliga sjukvårdspersonalens utbildning och arbetsförhållanden samt angående statsbidrag för anställning av distriktssköterskor jämte i dessa ämnen väckta motioner.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln (punkt 70) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor m. m. på extra stat för år 1920 beräkna ett förslagsanslag å 350,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 dagtecknad proposition, nr 260, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att på extra stat för år 1920 anvisa

dels för anställande i medicinalstyrelsen av en inspektris över sjuksköterskeväsendet ett förslagsanslag, högst, 4,700 kronor, därav 1,500 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar,

dels till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag å 8,000 kronor,

dels till stipendier för sjuksköterskor för genomgående av nämnda statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor,

dels ock för beredande av statsbidrag för anställning av distriktsköterskor i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder ett förslagsanslag å 250,000 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Med anledning av en inom andra kammaren väckt motion anhöll riksdagen i skrivelse den 29 maj 1911, att Kungl. Maj:t måtte verkställa en undersökning av sjuksköterskors och sjuksköterskeelevers vid allmänna sjukvårdsinrättningar och så kallade distriktsköterskors arbetsförhållanden samt vidtaga de åtgärder, vartill undersökningen kunde giva anledning. Sedermera har riksdagen i skrivelse den 30 april 1915 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huruvida bidrag av statens medel skulle kunna tilldelas kommun, som i sin tjänst anställde examinerad sjuksköterska.

Enligt vad av propositionen framgår, innefattar det nu framlagda förslaget till åtgärder för ordnande av sjuksköterskeväsendet icke någon slutgiltig reglering av förhållandena på ifrågavarande område, utan är detsamma begränsat till det minimum av ingripande, som nu kan anses oundgängligen nödvändigt. Då nämligen sjuksköterskeväsendet i vårt land hittills utvecklats helt och hållet genom enskildas intresserade arbete och initiativ, har det ansetts välbetänkt, att statens första ingripande på området anordnas med tillbörlig varsamhet.

De för närvarande befintliga skolorna för utbildning av sjuksköterskor äro i regel förlagda till lasarett och kommunala sjukvårdsanstalter. Från det allmännas sida åtnjuta de icke annat understöd, än att vederbörande sjukvårdsanstalter upplåtits till deras bruk och att vid anstalternas uppförande hänsyn tagits till skolornas behov. Staten har, såsom nämnts, icke på något sätt ingripit varken vid skolornas upprättande eller i deras senare verksamhet och gestaltning.

Enligt det nu föreliggande förslaget skulle en viss statlig kontroll införas över sjuksköterskornas utbildning. Den lämpligaste formen för ävägbringande av en sådan kontroll har ansetts vara, att sjuksköterskeskolor, som uppfylla skäligen fordringar med avseende på beskaffenheten av den i dem meddelade utbildningen och anordningarna vid skolan i övrigt, beredas tillfälle att erhålla statens godkännande. Detta godkännande skulle avse att fastslå de minimikrav, som borde ställas på en fullgod utbildning i allmän sjukvård.

Beträffande de fordringar på utbildningstidens längd, som borde uppställas såsom villkor för skolas godkännande, har departementschefen

uttalat den uppfattningen, att sköterskeutbildningen i allmän sjukvård borde fastställas till minst ett år. För godkännande av skola borde dessutom fordras, att utbildningstiden verkligen användes till effektiv undervisning, och att skolans verksamhet vore anordnad med tillbörligt beaktande av utbildningens krav. Sjukvårdsanstalt, som använde sina sköterskeelever till ur utbildningssynpunkt mindervärdigt arbete, borde icke ifrågakomma till godkännande. Särskilt borde iakttagas, att den teoretiska undervisningen erhöle tillräckligt utrymme och meddelades efter bestämd plan samt att elevernas praktiska arbete anordnades så, att det icke förhindrade de teoretiska studierna.

Godkännande av sköterskeskola har ansetts böra meddelas allenast för viss tid och kunna återkallas, om fastställda fordringar icke uppfylldes. I allt vad till utbildningen hörer, borde godkänd skola stå under inspektion av medicinalstyrelsen, varvid styrelsen borde tillhandagås av en inom densamma anställd inspektris över sjuksköterskeväsendet.

För att uppmuntra vederbörande sjuksköterskeskolor att söka statens godkännande hava särskilda förmåner ansetts böra beredas de sjuksköterskor, som utgått ur godkända skolor. Dessa förmåner borde i första hand bestå däri, att staten, i sammanhang med ordnandet av de i offentlig tjänst anställda sjuksköterskornas pensionering, uppställer den fordran, att de sjuksköterskor, till vilkas pensionering statsbidrag skall lämnas, skola hava genomgått av staten godkänd sköterskeskola.

Förutom statsbidrag till pensioneringen har en avsevärd förmån ansetts kunna beredas de ur godkänd skola utgångna sköterskorna därigenom, att staten i de fall, då den beviljar bidrag till kostnaderna för sjuksköterskas anställande, likaledes uppställer det villkoret, att de sköterskor, till vilkas anställning statsbidrag skall åtnjutas, skola hava genomgått godkänd sköterskeskola. Denna åtgärd skulle få särskild betydelse i samband med genomförandet av Kungl. Maj:ts förslag om beviljande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor.

Detta förslag innebär, att såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag till distriktssköterskas avlöning skulle uppställas den fordran, att vederbörande sköterska genomgått av staten godkänd sköterskeskola i allmän sjukvård samt därutöver förskaffat sig erforderlig specialutbildning genom beivrande av en ettårig kurs i distriktssjukvård. Undervisningen vid denna kurs, som skulle stå under ledning av en särskild styrelse, däri inspektrisen över godkända sjuksköterskeskolor skulle vara självskriven ledamot, har ansetts böra vara avgiftsfri för eleverna. Härjämte skulle eleverna i den utsträckning, som kunde befinnas möjlig, beredas fri bostad och fri kost å de sjukvårdsanstalter, där de under utbildningstiden tjänst-

gjorde. Jämlikt undervisningsplanen för skolan skulle emellertid eleverna under den del av kursen, som avser utbildning i dispensärvård och bostadshygien, vanförevård, matlagning och huslig ekonomi samt social lagstiftning, icke tjänstgöra å någon sjukvårdsanstalt. Utbildningen i nyssnämnda ämnen skulle enligt undervisningsplanen draga en tid av omkring sex månader. Under dessa sex månader skulle eleverna alltså bliva nödsakade att själva bekosta sig bostad och vivre. Då kostnaderna härför givetvis skulle för mindre bemedlade elever bliva ganska betungande, har departementschefen framlagt förslag om beviljande av anslag till stipendier åt medellösa och mindre bemedlade elever. Utdelningen av dessa stipendier — till antalet 20 och å 1,000 kronor vardera — har ansetts böra tillkomma distriktssköterskeskolans styrelse.

I fråga om de åtgärder, som borde vidtagas för att motverka sjuksköternas överansträngning i arbetet, har departementschefen erinrat om de förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 10 och 12 i gällande lasarettstadga samt till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i gällande sjukstugestadga, som förelagts innevarande års riksdag. De ifrågavarande författningsförslagen innebära, att i respektive stadgor införas bestämmelser *dels* därom, att den vid lasarett och sjukstugor anställda sjukvårdsbetjäningen skall vara så talrik och hava sin tjänstgöring så ordnad, att nödig vila och ledighet beredes densamma, *dels ock* därom, att lasarett och sjukstugor i vad som rör sjukvårdsbetjäningens arbetsförhållanden skola stå under överinseende av medicinalstyrelsen.

I sammanhang härmed må erinras om, att Kungl. Maj:ts förslag till epidemilag innehåller samma bestämmelser i fråga om sjukvårdspersonalen vid epidemisjukhus, som enligt de nyssnämnda författningsförslagen skulle införas i lasarett- och sjukstugestadgorna.

Vad angår distriktssköterskorna, har det ansetts tydligt, att detaljerade bestämmelser angående dessa sköterskors arbetstid, ledighet eller vakning i sjukvård icke äro möjliga att genomföra. För att i görlig mån motverka överansträngning av nu ifrågavarande sköterskor har emellertid vissa normerande föreskrifter angående sköterskornas arbetsförhållanden ansetts böra stadgas som villkor för åtnjutande av statsbidrag till distriktssköterskors anställning. Härjämte borde såsom villkor för statsbidrag föreskrivas, att distriktsvården i vad som rör sjuksköterskornas arbetsförhållanden skulle stå under medicinalstyrelsens inspektion.

Beträffande privatsjuksköterskorna hava vissa åtgärder föreslagits för reglering av deras arbetsförhållanden i samband med införandet av kontroll över sjukvårdens arbetsförmedling. Förslaget härom innebär, att arbetsförmedlingen inom sjukvården skulle regleras genom statligt godkännande på vissa villkor av vederbörande sjuksköterskebyråer, vilka skulle vara anslutna till den offentliga arbetsförmedlingen. Sådant godkännande skulle meddelas endast åt sådana byråer, som bildas av sjukvårdsföreningar utan ekonomiska biavsikter.

De åtgärder, som departementschefen föreslagit för ordnande av sjuksköterskeutbildningen, motverkande av sjuksköterskors överansträngning och reglerande av arbetsförmedlingen inom sjukvården, vila till väsentliga delar på den förutsättningen, att sjuksköterskeväsendet skulle ställas under statlig inspektion, utövad av en inom medicinalstyrelsen för detta ändamål anställd inspektriss. Anställandet av en dylik inspektriss utgör i själva verket grundvalen för de flesta av de förenämnda åtgärderna. Inspektrisens huvuduppgift skulle bliva att på medicinalstyrelsens vägnar utöva inspektion över godkända sjuksköterskeskolor, godkända sjuksköterskebyråer och den vid allmänna eller statsunderstödda sjukvårdsanstalter eller i statsunderstödd distriktssjukvård anställda sjukvårdspersonalens arbetsförhållanden. Härjämte skulle det åligga inspektrisens att inom medicinalstyrelsen bearbeta inkomna uppgifter angående sjuksköterskeskolor, sjuksköterskebyråer och sjukvårdspersonalens arbetsförhållanden, att på styrelsens anmodan avgiva yttranden i frågor, som beröra sjuksköterskeväsendet, samt att med uppmärksamhet följa sjuksköterskeväsendets utveckling och till styrelsen inkomma med de framställningar och förslag med avseende på detsamma, som av omständigheterna föranledas.

Såsom kompetensvillkor för inspektrisbefattningen har ansetts böra uppställas, att innehavaren skall vara sjuksköterska med fullgod sköterskeutbildning och kännedom om arbetsförhållandena inom sjukvården, förvärvad genom tjänstgöring som översköterska å större sjukvårdsanstalt.

Vad angår inspektrisens avlöningsförmåner, hava dessa föreslagits utgå i form av arvode till ett belopp av 4,700 kronor, därav 1,500 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

För beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor har Kungl. Maj:t, såsom förut nämnts, äskat ett anslag å 250,000 kronor. I fråga om den omfattning, i vilket dylikt bidrag borde utgå, har de-

partementschefen ansett böra iakttagas, att statens ingripande i första hand koncentrerades på att åstadkomma en nöjaktig distriktsvård inom de områden, där tillgång till sådan sjukvård är mest av behovet påkallad. Rätt till statsbidrag för distriktssköterskors anställande skulle sålunda begränsas till landsbygden. Denna rätt skulle emellertid icke göras beroende av vederbörande kommunala enheters mer eller mindre goda ekonomi.

De bestämmelser angående villkoren för beviljande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor, departementschefen ansett böra utfärdas, äro av i huvudsak följande innehåll:

1. Statsbidrag för anställning av distriktssköterskor utgår till:

a) landsting, som anordnat distriktsvård över hela den i landstingsområdet ingående landsbygden enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan;

b) lantkommun eller sammanslutning av lantkommuner, som inom sitt område anordnat distriktsvård enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan.

Har landsting genomfört distriktsvård över hela den i landstingsområdet ingående landsbygden och erhållit statsbidrag till densamma, må statsbidrag till inom landstingsområdet belägen kommun eller sammanslutning av kommuner utgå allenast för sådan distriktsvård, som avser andra uppgifter än den av landstinget anordnade distriktsvården.

2. Statsbidraget utgår med ett belopp av 500 kronor om året för varje distriktssköterska.

3. Statsbidrag utgår allenast för anställning av sjuksköterska, som har sin verksamhet förlagd till de sjukas hem. Statsbidrag utgår således icke för avlöning av sjuksköterska, som tjänstgör å sjukhus eller därmed jämförlig anstalt.

4. Statsbidrag utgår i allmänhet endast för anställning av sjuksköterska, vars tjänstgöring omfattar såväl alla de grenar av sjukvård, vilka kunna utövas i hemmen, som ock upplysande och rådgivande verksamhet i avseende på barnavård, bostadsvård och annan hälsovård. Där särskilda skäl därtill föreligga, må dock statsbidrag beviljas jämväl för anställning av sjuksköterska, vars tjänstgöring omfattar allenast viss gren eller vissa grenar av sådan sjukvård eller hälsovård, som nu är sagd.

5. Distriktsvård, till vilken statsbidrag utgår, skall stå under ledning av en för vederbörande område gemensam styrelse, samt vara så anordnad, att de i distriktsvården sysselsatta sjuksköterskorna stå under förmanskap av provinsial- eller extra provinsialläkare. På framställning av områdets styrelse må dock medicinalstyrelsen förordna annan läkare att vara förman för distriktssköterska.

6. Den styrelse, som har distriktsvården om hand, skall årligen till medicinalstyrelsen avgiva berättelse över distriktsvårdens tillstånd och utveckling inom området enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär.

7. Distriktsvård, till vilken statsbidrag åtnjutes, skall i allt som rör sjukvården och de i distriktsvården sysselsatta sjuksköterskornas arbetsförhållanden stå under medicinalstyrelsens överinseende.

8. Statsbidrag utgår endast för distriktssköterska, som genomgått av Kungl. Maj:t godkänd sjuksköterskeskola i allmän sjukvård samt därutöver bevisat fullständig kurs vid den av staten anordnade skolan för utbildning av distriktssköterskor.

Utan hinder av vad sålunda är sagt må dock statsbidrag beviljas för avlöning av sjuksköterska, som vid ingången av år 1920 är anställd som distriktssköterska i landstings eller kommuns tjänst, därest vederbörande tjänsteläkare vitsordar, att sköterskan på ett tillfredsställande sätt fullgör sina åligganden.

Tillsvidare må ock statsbidrag beviljas för anställning av distriktssköterska, som av medicinalstyrelsen prövas hava förvärvat ett mått av kunskap och färdighet, motsvarande det, som godkänd sjuksköterskeskola i allmän sjukvård och distriktssköterskeskola avse att bibringa.

9. Distriktssköterska, till vars anställning bidrag av statsmedel utgår, skall hava en kontant begynnelselön av minst 500 kronor för år och en kontant slutlön av minst 700 kronor för år samt därjämte åtnjuta fri kost, fri möblerad bostad, fri värme, fritt lyse och fri tvätt eller ock kontant ersättning för nämnda naturaförmåner. I den kontanta lönen må icke inräknas ersättning, som kan tillkomma sköterskan för utförande av särskilda förrättningar. Under den tid, då distriktssköterska utövar sjukvård i mindre bemedlades hem, skall hon alltid åtnjuta ersättning för kost. För tid, under vilken distriktssköterska utövar sjukvård i bemedlades hem och där åtnjuter fri kost, må kostersättning indragas.

10. Distriktssköterska, till vars anställning statsbidrag utgår, skall vara berättigad till en månads årlig semester med skäliga kostpenningar under semestertiden.

I sammanhang med förevarande proposition har utskottet till behandling förehått två inom första kammaren väckta motioner, den ena, nr 182, av herr *G. H. von Koch*, däri hemställes, att det i proposition nr 260 föreslagna förslagsanslaget till statens skola för utbildning av distriktssköterskor måtte — med beaktande av i motionen anförda synpunkter — ökas till 12,000 kronor samt den andra, nr 183, av herr

Motioner.

F. Kaijser, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag för anställande av distriktssjuksköterskorna även måtte utgå till stadskommuner efter samma grunder som till landskommuner.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Till utskottet hava vidare inkommit särskilda framställningar i ämnet, nämligen dels från ordföranden för de sakkunniga, som tillkallats för verkställande av undersökning av sjuksköterskors, sjuksköterskeelevers och sköterskebiträdens arbetsförhållanden m. m., professorn vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet I. Jundell, dels från Fredrika Bremer Förbundets styrelse, stiftelsen Röda korsets sjuksköterskehem och Svensk sjuksköterskeförening av 1910, dels ock från Allmänna svenska sjuksköterskeföreningen.

*Utskottets
yttrande.*

Det förslag till förbättrad och planmässig sjuksköterskeutbildning samt till nyorganisation av distriktssjukvården, Kungl. Maj:t framlagt, har synts utskottet vara av beskaffenhet att böra i allt väsentligt tillstyrkas. På samma gång därmed en god grund lägges för statens medverkan på ett socialt betydelsefullt verksamhetsområde, synes å andra sidan detta ingripande ske med behörig varsamhet, så att någon beskärning eller avmattning av det här viktiga enskilda intresset icke torde behöva befaras. Utskottet finner sig sålunda kunna giva sin anslutning till de av Kungl. Maj:t väckta förslagen om statligt godkännande av sköterskeskolor, om bidrag till kostnaderna för anordnande av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor, om stipendier för elever vid sistnämnda skola, om beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor samt om anställande i medicinalstyrelsen av en inspektris över sjuksköterskeväsendet. Beträffande det sätt varpå dessa förslag, enligt vad av departementschefen anföres, äro avsedda att bringas i verkställighet, har utskottet endast i vissa här nedan nämnda avseenden funnit anledning till erinran.

I fråga om längden av den utbildningstid, som för godkänd sköterskeskola bör vara föreskriven såsom minimum, hava olika meningar förekommit. Från sjuksköterskornas egen och ett flertal läkares sida göres med styrka gällande, att utbildningstiden icke utan synnerliga betänkligheter kan sättas kortare än två år. Så hava i skrivelser till utskottet Fredrika Bremer förbundets styrelse, stiftelsen Röda korsets sjuksköterskehem och Svensk sjuksköterskeförening av 1910 uttalat den mening, att förslaget om ettårig utbildning »innebar en fara för sjukvårdens

och sjuksköterskesväsendets sunda utveckling». Ordföranden för sakkunnige med uppdrag att verkställa en allsidig undersökning om sjuksköterskors, sjuksköterskeelevers och sköterskebiträdens arbetsförhållanden m. m. professorn I. Jundell har likaledes i särskild skrivelse till utskottet förklarat, att, därest sakkunniga, som föreslogo två olika grupper sköterskor, en med mindre utbildning, betecknad undersköterskor, och en med fullständig sådan, benämnd sköterskor, skulle blivit ställda inför valet av »endast en typ av sköterskeskolor, valet enhälligt och obetingat fallit på typen med minst 2-årig utbildning». Å andra sidan hava fullmäktige för allmänna svenska läkarföreningen tidigare gjort gällande, att »kravet för godkännande av en sköterskeskola icke kunde sättas högre än till ett år». Medicinalstyelsen har ävenledes uttalat, att en »ettårig teoretisk-praktisk utbildning varit tillräcklig att dana för sitt kall väl skickade sköterskor». Med hänsyn till sistnämnda yttrande har ock departementschefen ansett utbildningstidens minimilängd vid godkänd sköterskeskola i allmän sjukvård böra fastställas till ett år.

Vid det övervägande, utskottet ägnat denna fråga, har utskottet trots sig finna de starkare skälen tala för att utbildningstiden för godkända sköterskeskolor sättas till två år. I den omständigheten, att de nuvarande fullt frivilliga sköterskeskolorna i allt större omfattning övergå till minst tvåårig kurs, synes ligga ett bevis för att behovet av denna utbildningstid gjort sig allt starkare gällande. Av antalet sjuksköterskeelever, som under åren 1912—1914 undergingo en mera fullständig sjuksköterskeutbildning, 783 stycken, genomgingo icke mindre än 628 tvåårig kurs. Sedan dess hava därtill av de då befintliga bättre ettåriga skolorna flertalet omlagt sin kurs till tvåårig. Ett statligt fastställande av en ettårig kurs såsom tillräcklig skulle måhända, till skada för sjukvården, avbryta en förskjutning, som om den fått i frihet pågå ännu en tid, faktiskt anvisat minst tvåårig utbildning såsom nödvändig kompetensfordran för en som kvalificerad erkänd sjuksköterska.

Det på flera håll gjorda antagandet, att kravet på tvåårig kurs skulle försvåra anslutning från medellösa men för uppgiften väl lämpade unga kvinnor, synes utskottet icke hava alltför stor bärkraft. Det andra utbildningsåret torde nämligen i allt väsentligt bli för sjuksköterskeelev kostnadsfritt, i det hennes arbetsduglighet då torde tillförsäkra henne, utom fri bostad och fritt vivre, ej sällan viss kontant ersättning. Däremot torde dylika elever i ettåriga skolor, i regel i allmänna förkunskaper sämre rustade än sina konkurrerande kamrater från de tvååriga skolorna, bliva så underlägsna de senare, att de trots sitt

officiella godkännande i allmänhet bleve utestängda från mera förmånliga platser. Då därtill kommer, att det, med de uppoffringar staten nu är beredd ikläda sig, måste anses vara av synnerligt intresse att få en jämnt utbildad, god sköterskekår, har utskottet funnit sig böra förorda föreskrift om tvåårig utbildningstid för sköterskeskola.

Å andra sidan synes med visst fog kunna ifrågasättas, huruvida icke, därest tvåårskurs bleve minimifordran för godkänd sköterskeskola, den planerade påbyggnaden, distriktssköterskeskolan, enligt förslaget organiserad med ettårig kurs, kunde utan olägenhet förkortas och förenklas. Inom utskottet hava från sakkunnigt håll bestämda uttalanden i sådan riktning blivit gjorda. Det synes också utskottet sannolikt att, därest utbildningen i de godkända sköterskeskolorna från början vore planmässigt och enhetligt ordnad samt elevmaterialet till distriktssköterskeskolan erhöles enbart från förenämnda skolor, viss begränsning av lärotidens längd i distriktssköterskeskolan borde utan olägenhet kunna företagas. Till dess erfarenhet vunnits om huru i nu berört avseende blir fallet, torde emellertid försiktigheten bjuda att stanna vid den av Kungl. Maj:t föreslagna tiden för lärokursen i fråga. Utskottet förutsätter dock, att, då det är av vikt, att för distriktssköterskornas utbildning icke krävas längre eller flera kurser än som är av omständigheterna fullt motiverat, denna sak följes med uppmärksamhet, så att de inskränkningar, som eventuellt visa sig möjliga, snarast görligt komma till stånd.

I förutberörda motion, nr 182, har herr von Koch, under anmärkning, att å skolans undervisningsplan ämnet »social lagstiftning» erhållit endast 8 timmar, påyrkat, att antalet timmar för denna undervisning måtte utökas. Utskottet vill, under erinran att den framlagda undervisningsplanen naturligen icke blivit i propositionen mera i detalj utförd, endast uttala den förvissning, att vid den slutliga fastställelsen av planen i fråga ett skäligt avvägande av tiden för de olika ämnesgrupperna kommer till stånd.

Vad samma motionär anført om nödvändigheten av en god ledning för distriktssköterskeskolan, om upptagandet av kostnaden för ledare i utgiftsberäkningen samt om provtjänstgöring för elever, torde från utskottets sida endast böra föranleda det uttalande, att, i den mån motionärens framställning befinnes innehålla anvisningar utöver vad som inrymmes i Kungl. Maj:ts proposition, dessa anvisningar vid förslagets tillämpning torde vinna det beaktande, som kan befinnas skäligt.

Emot det av socialstyrelsen väckta och av Kungl. Maj:t upptagna förslaget att för godkänd sjuksköterskebyrå skulle uppställas villkoret om anslutning »såsom fackarbetsanvisning» till Sveriges offentliga arbets-

förmedling hava från såväl sjuksköterske- som läkarehåll bestämda in-
vändningar blivit resta. I en gemensam skrivelse hava Fredrika Bremer
förbundets styrelse, stiftelsen Röda korsets sjuksköterskehem och Svensk
sjuksköterskeförening av 1910 uttryckt den åsikten, att en sådan an-
ordning vore »opraktisk» samt ägnad att »helt och hållet förrycka detta
grannlaga slag av arbetsförmedling». De påyrka i stället, att veder-
börande godkända byråer borde stå under ledning av medicinalstyrelsen
eller en särskild central organisation, sammansatt av på detta område
prövade krafter och samverkande med respektive sjuksköterskeorganisa-
tioner. Liknande mening, sammanfallande med medicinalstyrelsens och
sakkunniges tidigare yttranden, har även kommit till uttryck från åt-
skilliga läkare.

Utskottet har icke kunnat undgå att finna, att, även om vissa be-
aktansvärda fördelar skulle ernås genom sjuksköterskebyråernas anslut-
ning till den allmänna arbetsförmedlingen, starka skäl dock kunna an-
föras emot att en sådan fordran nu uppställs. Sjuksköterskebyråerna
äro och synas allt framgent bära för de hos dem engagerade sköterskorna
vara något helt annat och mera än en blott och bar arbetsförmedlings-
anstalt. De bära för dem verka med något av ett hems omtanke och
handledning. En privatsköterska, som icke har stöd av en god sköterske-
byrå, har en synnerligen osäker och svår ställning. Och det torde
knappast kunna undgås, att en byråernas subordination under den all-
männa arbetsförmedlingen härutinnan komme att inverka på ett mindre
gynnsamt sätt.

Därest förbindelse de olika byråerna emellan upprättades genom
tillkomsten av en för dem gemensam central organisation, skulle sannolikt
utan nämnvärda kostnader ett lämpligt verkande organ för arbets-
kraftens fördelning erhållas. Möjligen skulle såsom lämplig överled-
ning kunna fungera den av departementschefen i utsikt ställda styrelsen
för statens skola för utbildning av distriktssköterskor eller delegerade ur
denna, kompletterad med representanter för sjuksköterskeorganisationerna.
I varje fall hyser utskottet den övertygelsen, att det skall bliva möjligt
för Kungl. Maj:t att på ett lämpligt och billigt sätt organisera denna
verksamhet utan att anlita en utväg, som har bland annat det emot sig,
att den starkt ogillas av dem, för vilkas räkning den närmast skulle
inrättas och från vilka intresserad medverkan med skäl bör kunna på-
räknas. Erforderliga uppgifter för de allmänna statistiska meddelandena
om arbetsförmedlingen bör naturligen från sjuksköterskebyråernas cen-
tralanstalt tillhandahållas socialstyrelsen.

Vad angår den av herr Kaijser väckta motionen, att den statsunderstödda distriktssköterskeorganisationen skulle utsträckas att gälla jämväl för städerna, finner sig utskottet icke kunna biträda densamma. Möjligheterna för städernas innevånare att erhålla en god sjukvård torde även efter införandet av den nu planlagda distriktssjukvården i allmänhet vara större än för landsbygdens befolkning. Vid sådant förhållande torde hänsyn till en formell skattelikställighet icke utgöra tillräckligt skäl för ökad statsutgift på detta område. Utskottet finner sig alltså böra avstyrka motionen i fråga.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag, att lönen till inspektrisen över sjuksköterskeväsendet skulle bestämmas till 4,700 kronor, har utskottet, under erinran att den av Kungl. Maj:t såsom jämförlig angivna å yrkesinspektionens stat uppförda yrkesinspektrisens lön enligt riksdagens i år fattade beslut skall utgå med 3,800 kronor, funnit sig jämväl i förevarande fall böra tillstyrka sistnämnda belopp, så fördelat, att 2,400 kronor utgöra lön, 1,200 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg.

De av departementschefen angivna grunderna för beviljande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor har utskottet funnit sig kunna giva sin anslutning.

Med hänsyn till vad utskottet ovan uttalat om tvåårig utbildningskurs vid godkänd sköterskeskola finner sig utskottet böra betona, att utskottet jämväl från denna utgångspunkt ansluter sig till departementschefens uttalande, att under den närmaste tiden, »innan sådana skolor i erforderlig utsträckning kunnat inrättas, distriktssköterskeskolans styrelse bör berättigas att medgiva inträde för elev, som styrker, att hon genomgått minst ettårig sjuksköterskekurs på större lasarett eller annan därmed jämförlig sjukvårdsanstalt».

Då vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit riksdagen icke givit utskottet anledning till särskild erinran, fått utskottet sålunda hemställa,

I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herr Kaijsers ovanberörda motion, på extra stat för år 1920 anvisa

a) för anställande i medicinalstyrelsen av en inspektris över sjuksköterskeväsendet ett förslagsanslag, högst, 3,800 kronor;

b) till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag å 8,000 kronor;

c) till stipendier för sjuksköterskor för genomgående av nämnda statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor;

d) för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 11 mars 1919 angivna grunder, dock med de av utskottet här ovan förordade ändringar, ett förslagsanslag å 250,000 kronor;

II. att herr von Kochs motion må anses besvarad genom vad utskottet här ovan anført.

Stockholm den 20 maj 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *O. M. Strömberg*, *G. M. H. Ekelund*, *A. C. Lindblad*, *O. Bergqvist*, *C. G. Ekman*, *H. G. W. Wrangel*, *A. Pers*, *J. L. Widell*, *F. Berglund* och *A. R. Rooth* samt

från andra kammaren: herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson*, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén*, *P. Nilsson* i Bonarp, *S. Bengtsson* i Norup, *P. A. Hansson* i Stockholm, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *J. Erlansson*, *S. E. J. Lübeck* och *O. Nilsson* i Örebro.

Reservation:

av herr *J. Erlansson*.
